

рівень спеціального технічного оснащення правоохоронних структур сучасними засобами комп'ютерної техніки і комп'ютерними технологіями; відсутність знань і навичок виявлення, розкриття і розслідування кіберзлочинів із-за обмеження доступу до сучасних методик, тактики і техніки; низький рівень інформаційної культури, підготовленості широкого круга кадрів правоохоронних органів і суддів про залучення винних до кримінальної відповідальності; недовіра потерпілих в правоохоронні органи і т.д. [2]. По-четверте, національне законодавство в основному зосереджено на кібербезпеці та кіберзахисті держави та державних систем, зокрема телекомунікаційних. Але обмеженість суто захистом (технічним) державних інформаційних ресурсів не відповідає сучасним тенденціям в сфері боротьби із кіберзлочинністю, що потребує додаткового розширення зон уваги правоохоронних органів в тому числі на приватні комп'ютерні мережі та окремі ПК. В кібервійні не має малих або незначних жертв, оскільки приватні ПК та мережі можуть слугувати лише тренувальним майданчиком для підготовки до масштабної кібератаки на державні структури та сфери життєзабезпечення держави.

Таким чином, ефективній боротьбі з кіберзлочинами, зокрема і превентивним заходам, перешкоджає застарілість та неузгодженість національного законодавства як між собою, так і з міжнародними актами, не скоординована організаційна систем, низький рівень технічного оснащення та комп'ютерної грамотності та те, що не приділяється достатній уваги захисту приватних комп'ютерних мереж, ПК та гаджетів.

Список бібліографічних посилань

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за кібертероризм : проєкт Закону України від 24.07.2015 №2439а. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56183
2. Орлов О. В., Онищенко Ю. М. Організаційні та нормативно-правові засади боротьби з кіберзлочинністю. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. №4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=715>

Одержано 09.11.2020

УДК 351.74/.76

Олексій Юрійович ПРОКОПЕНКО,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Дмитро Олексійович БУЛАТІН,

*викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО МЕТОДІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ

Під методами превентивної діяльності Національної поліції України зазвичай розуміють способи або засоби досягнення поставлених перед її підрозділами завдань. Через цілеспрямований вплив поліцейського на відповідний об'єкт управління реалізується управлінська функція й досягаються поставлені перед Національною поліцією України завдання. Управлінський вплив здійснюється за допомогою певних прийомів і засобів, які і є такими методами в яких уособлюються зв'язки між суб'єктами й об'єктами управління. Отже, методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України – це різноманітні способи, засоби, прийоми безпосереднього впливу Національної поліції України і, безпосередньо, поліцейських на об'єкти управління з метою виконання поставлених перед поліцією завдань та функцій.

Через методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України фактично здійснюється мета, завдання і функції поліції. В цілому, в науці, методами управлінської діяльності вважаються способи і прийоми аналізу та оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках [1]. Загальновживаним є розуміння методів управління вся як різноманітних способів, прийомів і засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на свідомість, волю і поведінку об'єктів управління з метою досягнення цілей і виконання функцій управління.

Саме використовуючи окремі методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України відбувається управлінський вплив шляхом використання форм здійснення такої діяльності. Методи і форми здійснення превентивної діяльності взаємопов'язані, адже у відповідній формі метод управління реально виконує роль способу (засобу) управляючого впливу. У формах же фактично втілюються методи.

Використовувані методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України є досить різноманітні. Управлінські методи в науці поділяють на наукові і ненаукові, демократичні і диктаторські, державні й суспільні (громадські), адміністративні і економічні, прямого і непрямого впливу, загальні і спеціальні. Проте в основі всіх методів державного управління, як і здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, лежать універсальні методи переконання і примус, що охоплюють всі інші форми і методи управління. Переконання становить систему заходів виховного і заохочувального характеру, спрямованих на формування у об'єктів управління звички добровільно виконувати вимоги правових норм (роз'яснення, виховання, заохочення, критику тощо) [2].

Метод примусу при здійсненні превентивної діяльності Національною поліцією України може включати психологічний або фізичний вплив поліції на певних осіб з метою змусити їх виконувати приписи правових норм.

Адміністративний примус характеризують як особливий вид примусу, що визначений системою заходів психологічного, фізичного й організаційного впливу і застосовуються, не тільки до осіб, які чинять чи вчинили порушення норм адміністративного права, а і до інших представників суспільства з метою попередження вчинення можливого правопорушення або запобігання можливим шкідливим наслідкам, а також у зв'язку із забезпеченням провадження певної адміністративної справи [3].

Звичайно примус є авторитарним явищем, але водночас необхідним методом для забезпечення превентивної діяльності поліції в нашій країні, особливо в питаннях оперативного реагування на запобігання порушення правопорядку.

Окремої уваги заслуговує метод профілактики за допомогою навчання населення при здійсненні превентивної діяльності. Так, наприклад, відповідно до статті 20 Закону України «Про дорожній рух» [4] органи поліції сприяють навчанню різних груп населення Правил дорожнього руху.

Продовжуючи тему методу навчання потрібно розповісти про інтерактивний метод впровадження превентивної діяльності, як навчання важливості сприйняття превентивної функції самих співробітників правоохоронних органів. На відміну від традиційних методів, інтерактивні базуються на активній взаємодії учасників навчального процесу, що дає можливість зробити навчальний процес більш цікавим та практичним.

За сприяння ОБСЄ в Україні, на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ відкрито інтерактивну «класну кімнату з протидії домашньому насильству». Яка представляє собою декорацію двокімнатної квартири, так би мовити «полігон» для напрацювання практичних навичок з підготовки фахівців підрозділів превентивної діяльності. Тут проводяться рольові ігри за сценаріями, де відпрацьовуються моменти спілкування з жертвою і кривдником, процедура відібрання пояснень, правильне оформлення адміністративних матеріалів і т.д.

Під час заняття, за допомогою електронних приладів відеофіксації, розміщених по периметру інтерактивної кімнати, зображення передається на екран у сусідньому кабінеті. Тобто, одночасно відбувається різнопланове навчання: одні співробітники показують свої здібності на імітації практичної ситуації, інші оцінюють правильність дій своїх колег, проводячи аналіз разом з експертами [5, с. 144].

Передбачене статтею 41 Закону України «Про національну поліцію України» [6] є дуже ефективним і підвищує авторитет правоохоронних органів в суспільстві і є суттєвим кроком до співпраці при проведенні превентивної діяльності між поліцією та громадою.

Надання необхідної допомоги особам, що потребують такої допомоги, встановлено в статті 12 Закону України «Про національну поліцію України» [6, ст. 12], згідно якої, кожен громадянин, або будь-яка інша особа, цілодобово має право звернутися за допомогою до представника поліції. В свою чергу, поліцейський зобов'язаний надавати невідкладну, зокрема домедичну допомогу особам, які стали жертвою злочинних посягань, нещасних випадків, а також членам суспільства, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я, у тому числі потерпілим внаслідок ДТП.

Загалом, методи діяльності поліції при здійсненні превентивної діяльності, з одного боку, визначають методи всієї діяльності поліції, як органу виконавчої влади, а з іншого – проявляються в них індивідуально. Визначаючи методи превентивної діяльності поліції, слід брати до уваги той факт, що відповідний структурний підрозділ поліції має свій конкретний комплекс специфічних завдань, а отже, і методи їх вирішення застосовуються індивідуально. Дивлячись на складну та розмежовану організаційну структуру поліції виявляється досить складно провести комплексний аналіз всієї сукупності методів, котрі використовуються при здійсненні превентивної діяльності [7].

Проте одним із загальних методів здійснення превентивної діяльності для всіх підрозділів поліції України є метод взаємодії з суспільством. Фактично саме метод взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства є основою превентивною діяльності майже всіх країн ЄС.

Національна поліція України, спрямовуючи свій курс розвитку на запровадження європейських стандартів в роботі, проявляє ініціативу у відображенні методу взаємодії в нормативно-правових актах та інших офіційних документах. Так в статті 11 Закону України «Про національну поліцію України» [8, ст. 11] визначено основи взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства:

- превентивна діяльність поліції повинна відбуватись в тісній взаємодії з населенням України, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб;
- планування превентивної діяльності поліції здійснюється з урахуванням специфічних особливостей регіону та проблем територіальних громад, що повинно позитивно вплинути на ефективність визначення причин, умов учинення правопорушень та способів запобігання ним;
- основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції є рівень довіри населення до поліції.

Цей метод заснований на постійній (щоденній) комунікації поліції з населенням, завдяки чому:

- розвивається сприйняття громадою спільної відповідальності з поліцією за безпеку у регіоні свого проживання;
- поліція працює над проблемами та вимогами, які в першу чергу визначає громада;
- індивідуальність та гнучкість у вирішенні місцевих проблем у співпраці з суспільством та місцевими органами влади;
- наявність спільного плану превентивної діяльності поліції та населення у відповідній місцевості;

– робота поліції стає більш ефективною і приносить результати, тому що кожен свідомий громадянин стає соціальним поліцейським в своєму регіоні [9, с. 1].

Взаємодія поліції з населенням стосується всіх підрозділів поліції. Суспільство повинно не боятись, а поважати та цінити співробітників правоохоронних органів за їх важку, часто небезпечну працю, як друзів та партнерів в спільному протистоянні, попередженню та зменшенню злочинності в державі і особливо в своїй місцевості. Саме взаємодія дає змогу впроваджувати в життя програму децентралізації поліції та удосконалення роботи правоохоронних органів відповідно до європейських стандартів, що сповідає наша держава.

Підсумовуючи відмітимо, що форми превентивної діяльності Національної поліції України це правове вираження конкретних однорідних дій, що здійснюються поліцейськими в межах їх компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань і функцій. Методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України – це різноманітні способи, засоби, прийоми безпосереднього впливу Національної поліції України і, безпосередньо, поліцейських на об'єкти управління з метою виконання поставлених перед поліцією завдань та функцій. Дослідженню окремих конкретних форм та методів превентивної діяльності Національної поліції України будуть присвячені наступні наші дослідження.

Список бібліографічних посилань

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
2. Форми і методи державного управління. Адміністративне право. URL : <https://dl.sumdu.edu.ua/textbooks/92446/532812/index.html>.
3. Дембіцька С.Л. Державний та адміністративний примус: загальнотеоретичні поняття та ознаки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 845. С. 250-256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_845_41
4. Про дорожній рух : закон України від 30 червня 1993 року № 3353-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
5. Довідник працівника поліції превентивної діяльності: навч. посібник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, Засл. юрист України А.Є. Фоменко. Дніпро: ДДУВС, 2018. 180 с. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2423/1/%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9F%D0%9F%D0%94_%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%95%D0%9A%D0%A2.pdf
6. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Гурковський М.П., Єсімов С.С. Основні форми та методи діяльності поліції у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. с. 171-186. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsv/04_2016/16gmpgvu.pdf
8. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження і основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2002 № 228 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.
9. Взаємодія поліції та громади. (Community Policing). Буклет підготовлено та надруковано за підтримки програми «Права людини та правосуддя» МФ «Відродження». URL: http://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/com_pol.pdf

Отримано 27.10.2020